ringkonnakohtu sekr. abi, hiljemini kohtu-uurija abi, kohtuameti kand. ja kohtu-uurija k. t. 1894—96; omandas K. A. Hermann'ilt ühes O. Kallas'e ja K. Koppel'iga V. Reiman'i, H. Koppel'i j. t. kaasabil ajalehe „Post.", mille väljaandja ja vastutav toimetaja, hiljemini ka ainuomanik ta oli 1896. a-st, ühtlasi „Post." trükikoja ja raamatukaupluse ainuomanik 1898—1911, hiljemini osa- ja aktsiaüh-se kaasomanik; välja andnud ajakirju „Lasteleht" 1901. a-st, „Tervis" 1902. a-st, „Linda" 1902—05, pilkelehte „Sädemed" 1905. a-st, 2 korda nädalas ilmuvat „Elu" 1905. a-st mõnd aega; päevalehe „Sõna" väljaandja 1906. — E. Ü. S-i l. 1890. a-st, esim. 1891—92; Tartu E. Põllum. S-i esim. 1898—1918; ühistegevuse propageerijaid 1899. a-st; ühistegevusnõuk. ja -büroo asutajaid „Ühistegevuslehe" juures 1912; Tartu l.-volik. l. 1902—06; I E. L.-H. Üh-se asutamise algataja, nõuk. esim. Tartus 1902; „Vanemuise" teatrimaja ehitustoimk. juh. 1903—06; Liivimaa Linnade Hüpoteegi S-i valitsemise ülevõtjaid 1903; I E. Vastast. Krediit-Üh-se asutajaid Tartus 1905; üle-eestilise rahvasaadikute koosoleku kokkukutsuja ja juh. 1905; E. rahvameelse eduerakonna (1919. a-st E. rahvaerakond) asutajaid ja juht 1905. a-st; Vene I riigivolik. l. Liivimaa talupoegade esindajana 1906, Viiburi üleskutsele allakirjutamise pärast „Post." vastutava toimetaja kohalt tagandatud 1906. a-st kuni 1917 ja kohtuotsuse põhjal 3-kuulise vangistusega karistatud Tartus 1908; korraldas protest-telegrammi saatmise suuremaile vene ajalehtedele 1906, mis avaldas mõju sõjaväljakohtute likvideerimiseks; Tartu E. Noorsoo Kasvatuse S-i asutajaid ja eestseisuse l. 1906—09, esim. 1908—17; E. N. K. S-i kooli kuratooriumi esim. 1909—16 ja koolimaja ehitustoimk. juh. 1913—15; E. Karskuss-ide Kesktoimkonna abiesim. 1906—17; E. Kirjameeste S-i tegelasi; E. Kirj. S-i asutajaid ja asemikkudekogu l. 1907—09, eestseisuse l. 1909—20; kuukirja „E. Kirj." toimkonna l. 1908—19; sõjaoludes omaabi korraldamiseks loodud Põhja-Balti komitee asutaja ja juh. 1915—17. — E. Maanõukogu l. Tartumaa esindajana 1917, enamlaste poolt vangistatud Tartus 1917; E. Maanõukogu asemikuna välissaatkonna juh. Stokholmis ja Kopenhaagenis 1917—18; portfellita minister Ajutises Valitsuses 1918—19, mil oli tegev E. rahvaväe mobilisatsiooni väljakuulutamisel sisemise korra kindlustamiseks ja riigipiiride kaitseks, nõutamas relvastust soomlastelt Helsingis; siirdus sealt Ajutise Valitsuse korraldusel rahusaatkonna l-na rahukonverentsile Pariisi ja oli tegev eriti Londonis; Asutava Kogu l. 1919—20, I, II, III ja IV Riigikogu l. 1920. a-st, olles mitmesuguste kom-ide l.; riigi majandusnõuk. juh.; peaminister 1919—20, Riigikogu esim. 1923—25, riigivanem 1927—28, välisminister 1931. a-st; juhtivalt tegev olnud mitmes eridelegatsioonis välismaile; riigivanemana külaskäigul Rootsi kuninga juures 1928. — Toimetanud raamatu *Kodaniku käsiraamat* I (1911); avaldanud palju tuhandeid kirjutisi „Post." politika-, rahvamajanduse- ja kultuuriküsimusist. — Riiklikkude teenete eest Tartu ülik. audoktor *(dr. jur. h. c.)* 1928. a-st. — Polit.: rahvaerak. — Alal. asuk.: Tartu.

Aut. 13.XII 1940

TÕNISSON, Jüri, eelmise vend, ärimees. Sünd. 26. X 1870 Mursi t. Viljandi v. Viljandim. — Õppis Tusti v.-k., Viljandi klk.-k., aiandust Daugull'i aiaäris Tartus 1892—95. — Teenis aednikuna K. Freundlich'i j. t. aiaärides Tsarskoje Seloos ja Peterburis 1895—1900; „Erika" aiaäri juh. ja kaasomanik Tartu lähedal 1901. a-st, ainuomanik 1920. a-st, ühtlasi „Erika" seemneviljakaupluse ainuomanik 1924. a-st. — Tegev olnud Tartu E. Põllum. S-is, E. L.-H. Üh-ses, kirjastusüh-ses „Post." j. m.; oli „Post." vastutav toimetaja 1909 j. m. — Alal. asuk.: Tartu.

TÕNSO, Ferdinand Voldemar, kaitseväelane. Sünd. 1. XII 1890 Tall-s; vanemad — majaomanik Hans ja Triino T.; abielus Erika Matsbeck'iga 1918. a-st. — Lõpetanud Tall. l.-k. 1909 ja lipnikkudek. — Tall. piirivalve brigaadis 1912—15; maailmasõjas 1915—17; 1. eesti rüg-is 1917—18; E. V. Piirivalve Peaval. ülema k. t. Tall-s 1918—19; piirivalve val. ülema abi, hiljemini 7. piiriküti pataljoni ning rannavalveosak. ja Tall. piirivalvejaosk. ülem 1920—27; Lääne piirivalvejaosk. ülem Haapsalus 1927. a-st; saanud I liigi III järgu Vabadusristi; ülendatud majoriks 1923. — Olnud tegev omakaitse ja kaitseliidu organiseerimisel 1918; Tall. Sõjaväe Majand. Üh-se rev.-kom. esim. ja l. 1925 ja 1927; Vabariigi oh-